

Zasady zarządzania działalnością instytutów naukowych PAN (projekt PIN PAN)

Podstawowym zadaniem instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk jest prowadzenie badań naukowych na światowym poziomie. Instytuty mogą się rozwijać i dążyć do doskonałości naukowej dzięki spełnieniu czterech warunków: autonomii, samorządności i osobowości prawnej oraz bezpośredniemu finansowaniu przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dysponując etatami badawczymi, przyznawanymi w trybie otwartych konkursów na czas określony dla adiunktów i profesorów wizytujących, stwarzają możliwość pozyskiwania naukowców z całego świata i osiągnięcia znaczących wyników naukowych dla uczonych z Polski. W krajowym systemie prowadzenia badań naukowych stanowią element komplementarny do uczelni akademickich. Zachowane zostają dotychczasowe zapisy ustawowe dotyczące pracowników instytutów naukowych PAN.

Instytuty naukowe PAN zachowują niezależność w prowadzeniu działalności naukowej, organizacyjnej i finansowej, zapewnianą przez obowiązujące prawo. Proponuje się zwiększenie podmiotowości i samorządności instytutów PAN. Przynależność instytutów do PAN stwarza możliwość monitorowania i oceny perspektyw długookresowych oraz ich bieżącej działalności przez Rady Kuratorów przy Wydziałach PAN. Zebranie Ogólne Dyrektorów Instytutów Naukowych PAN oraz Rada Dyrektorów Instytutów Naukowych PAN uzyskują umocowanie ustawowe jako organy Polskiej Akademii Nauk.

Do zadań Zebrania Ogólnego Dyrektorów i Rady Dyrektorów należy m.in. wspieranie instytutów PAN przy rozwiązywaniu problemów w bieżącej działalności, inspirowanie rozwoju naukowego instytutów i ich współpracy, przygotowywanie projektów działań i legislacji stwarzających korzystne warunki dla rozwoju nauki w Polsce, opiniowanie projektów reorganizacji i likwidacji instytutów PAN, udział w konsultacjach przeprowadzanych przez ministra właściwego do spraw nauki.

Poniższe zasady określają główne założenia proponowanych rozwiązań legislacyjnych:

1. Zasady działania Zebrania Ogólnego Dyrektorów i Rady Dyrektorów określa ustawa.

2. W skład Rady wchodzi Przewodniczący oraz 12. członków Rady. Pracami Rady kieruje Przewodniczący, którego w razie potrzeby zastępuje Wiceprzewodniczący wybrany spośród siebie przez członków Rady.
3. Dyrektorzy instytutów naukowych PAN wybierają spośród siebie 12 członków Rady Dyrektorów. Regulamin wyborów oraz podział miejsc pomiędzy instytuty z poszczególnych Wydziałów określa załącznik do Statutu Polskiej Akademii Nauk.
4. Członek Rady musi być urzędującym dyrektorem instytutu naukowego PAN. Zakończenie pracy na stanowisku dyrektora instytutu PAN skutkuje automatyczną utratą członkostwa w Radzie i wymaga przeprowadzenia wyborów uzupełniających.
5. Prezes powołuje Przewodniczącego Rady na 4-letnią kadencję. Kandydat na to stanowisko zostaje wyłoniony w otwartym konkursie przez 5-osobową komisję konkursową, w skład której wchodzi przedstawiciel Ministra, Prezes lub Wiceprezes PAN oraz trzy osoby wybrane spośród siebie przez urzędujących (w chwili ogłoszenia konkursu) członków Rady. Prezes PAN zawiera z wybranym Przewodniczącym Rady umowę o pracę na czas zajmowania tego stanowiska. Kadencja Przewodniczącego Rady ulega skróceniu w określonych ustawowo sytuacjach uniemożliwiających dobre wypełnianie obowiązków (śmierć, długotrwała choroba, prawomocny wyrok za ciężkie naruszenie prawa, inne) lub na skutek rezygnacji ze stanowiska.
7. Prezes odwołuje Przewodniczącego Rady przed końcem kadencji na wniosek kwalifikowanej większości 2/3 składu Rady (9 głosów za).
8. Przewodniczący Rady Dyrektorów wchodzi z urzędu w skład Prezydium PAN, zachowując zatrudnienie na stanowisku naukowym w swoim macierzystym instytucie PAN. Stanowiska Przewodniczącego Rady nie można łączyć z funkcją dyrektora instytutu PAN lub inną kwalifikującą do zasiadania w Prezydium PAN.
9. Przewodniczący Rady Dyrektorów zwołuje dwa razy do roku Zebranie Ogólne Dyrektorów, które przyjmuje sprawozdania z działalności Rady Dyrektorów oraz opiniuje propozycje dotyczące tworzenia, likwidacji oraz łączenia lub przekształcania instytutów.
10. Dyrektorzy instytutów naukowych PAN wyłaniani są w procedurze konkursowej. Konkurs przeprowadza powołana przez Radę Dyrektorów 5-osobowa komisja w składzie: 2 osoby z Rady Kuratorów, 2 przedstawicieli wybieranych przez Radę Naukową jednostki oraz 1 osoba wskazana przez Radę Dyrektorów. Komisja konkursowa na pierwszym posiedzeniu określa warunki konkursu i zasady jego przeprowadzenia (podobnie jak w obecnie obowiązującym trybie). Kandydaci powinni przedstawić swoje programy na specjalnym posiedzeniu Rady Naukowej

instytutu, która wyrazi opinię na ich temat. Po rozstrzygnięciu konkursu Rada Dyrektorów negocjuje warunki zatrudnienia, a Prezes PAN powołuje zwycięzcę konkursu na 4-letnią kadencję.

11. Rady Kuratorów monitorują i oceniają działalność naukową instytutów oraz ich perspektywy rozwojowe wg obecnie obowiązujących zasad. Skład Rad Kuratorów zostaje poszerzony poprzez podniesienie limitu wieku dla wchodzących w ich skład członków Akademii do ukończenia 75. lat.

12. Dyrektor instytutu w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Kuratorów proponuje skład Międzynarodowego Komitetu Doradczego (MKD), który ocenia działalność i perspektywy rozwojowe instytutu w skali światowej. Skład MKD zatwierdza Wydział PAN, do którego przypisany jest instytut PAN.